

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Προβλήματα συμπεριφοράς και διαπροσωπικές σχέσεις στη σχολική μονάδα

Α' μέρος

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

15 & 20 Ιουνίου 2011

3^ο Δημοτικό Σχολείο Ναυπλίου

Προβλήματα συμπεριφοράς και διαχείρισή τους

Δήμητρα Μακρή

Δρ. Ψυχολογίας, Δρ. Γαλ. Φιλολογίας

Διευθύντρια Μουσικού Σχολείου Ιλίου

«Δεν μπορούμε ούτε να διαπαιδαγωγήσουμε
ούτε να μορφώσουμε ένα παιδί,
αν πρώτα δεν το γνωρίσουμε»

«Αν στη ζωή μας είχαμε πάντα λιακάδα θα ήταν έρημος»

Αραβική παροιμία

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να ερμηνεύσουμε τη συμπεριφορά των παιδιών και των εφήβων: είτε η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα της κληρονομικότητας, είτε εξαρτάται από την επίδραση του περιβάλλοντος – από τους ανθρώπους και από τα γεγονότα που διαδραματίζονται γύρω από το παιδί και τον έφηβο. Επίσης υπάρχει η κοινή πεποίθηση ότι υπάρχουν προβλήματα που σχετίζονται με το ηλικιακό στάδιο των παιδιών και των εφήβων, ως αποτέλεσμα της ωρίμανσης.

Τόσο η κλινική ψυχολογία όσο και η εκπαιδευτική ψυχολογία ως εφαρμοσμένη κλάδοι της Ψυχολογίας, αφού αντλήσουν τα δεδομένα τους από αυτή, μπορούν να προσφέρουν πολλά στο χώρο του σχολείου. Το σίγουρο όμως είναι ότι τα παιδιά που φέρονται αρνητικά είναι αποθαρρυσμένα. Ένα παιδί ή ένας έφηβος που επιδεικνύει ανικανότητα ή αρνητική συμπεριφορά δεν έχει εμπιστοσύνη στις ικανότητές του, δεν πιστεύει ότι μπορεί να ανήκει με θετικό τρόπο στο κοινωνικό σύνολο. Συνεπώς, η αρνητική συμπεριφορά των παιδιών και των εφήβων - αν δεν πρόκειται για διαταραχή - έχει σκοπό την άτυπη προσοχή, την υπεροχή, την εκδίκηση ή την επίδειξη ανικανότητας. Εκλέγοντας ένα ή περισσότερους από τους τέσσερις σκοπούς τα παιδιά ή οι έφηβοι πιστεύουν ότι μπορούν ν' αποκτήσουν σημασία ή μπορούν να ανήκουν.

Ως εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσετε ότι η συμπεριφορά των μαθητών είναι απαράδεκτη, δυσάρεστη ή ενοχλητική. Ένας ανυπάκουος, εχθρικός μαθητής μπορεί να δημιουργήσει πολλά προβλήματα. Στην περίπτωση κάποιου ξεσπάσμάτος του, προσπαθήστε να «ξεφύγετε» από την κατάσταση αυτή όσο το δυνατό πιο γρήγορα – όλοι χάνουν σε μια δημόσια αντιπαράθεση εξουσίας. Προσπαθήστε να προλάβετε το πρόβλημα πριν οι μαθητές παραβούν τα όρια και τους κανόνες που έχετε θέσει. Όμως, όταν προκύψει το πρόβλημα, πολλές φορές, είναι δύσκολο να αποστασιοποιηθεί κανείς απ' αυτό, να το εξετάσει αντικειμενικά και να αποφασίσει ποια είναι η πιο κατάλληλη αντίδραση. Πάντως, το να είναι κανείς αποτελεσματικός διαχειριστής της τάξης δε σημαίνει ότι πρέπει να διορθώνει δημόσια και την παραμικρή παράβαση κανόνων. Αυτή η δημόσια προσοχή μπορεί στην πραγματικότητα να ενισχύσει την «κακή» συμπεριφορά των μαθητών. Το «κλειδί» μιας καλής διαχείρισης του μαθητικού δυναμικού είναι να γνωρίζει κανείς τι συμβαίνει - γιατί ενοχλείται από μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, ποιος έχει το πρόβλημα – και τι είναι σημαντικό να πράξει, έτσι ώστε να μπορεί να εμποδίσει την εμφάνιση προβλημάτων.

Παράλληλα, πρέπει να θέσει ως στόχους για μια αποτελεσματική διαχείριση της τάξης την εξοικονόμηση επαρκούς χρόνου για μάθηση, τη βελτίωση της ποιότητας του χρόνου που χρησιμοποιείται μέσα στην τάξη μέσω της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών, την εξασφάλιση ότι οι δομές συμμετοχής είναι σαφείς, απλές και αντιληπτές από τους μαθητές, και την ενίσχυση της αυτοδιαχείρισης, του αυτοελέγχου και της υπευθυνότητας των μαθητών.

Βιβλιογραφία

American Psychiatric Association, (collectif), (1996). DSM-IV. Manuel diagnostique et statistique des troubles mentaux. Paris : Masson.

Barlow Durand, (2000). Ψυχολογία και Παθολογική Συμπεριφορά: Μια Σύνθετη Βιοψυχοκοινωνική προσέγγιση. Τόμος Α & Τόμος Β. Αθήνα: εκδόσεις Έλλην.

Besançon Guy, (sous la dir. de), (1993). Manuel de psychopathologie. Paris : Dunod.

Καλατζή – Αζίζι Αν., Ζαφειροπούλου Μ., (επιμ.), (2010). Προσαρμογή στο Σχολείο. Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κολιάδης Εμ. (2002). Τόμος Α: Συμπεριφοριστικές θεωρίες, Τόμος Β: Κοινωνικογνωστικές θεωρίες, Τόμος Γ: Γνωστικές θεωρίες, Τόμος Δ: Γνωστική Ψυχολογία, Γνωστική Νευροεπιστήμη και Εκπαιδευτική Πράξη. Το Μοντέλο Επεξεργασίας πληροφοριών. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Wenar Ch.- Kerig P., (2008). Εξελικτική Ψυχοπαθολογία: Από τη Βρεφική ηλικία στην εφηβεία. Αθήνα: Gutenberg.

Διαπροσωπικές σχέσεις στη σχολική μονάδα και τεχνικές επικοινωνίας

Ιωάννης Μακρής

Δρ. Ψυχολογίας

Επιστημονικός Συνεργάτης ΑΣΠΑΙΤΕ

«Πες μου και θα ξεχάσω. Δείξε μου και μπορεί να θυμηθώ.

Κάνε με να συμμετάσχω και θα καταλάβω»

Κομφούκιος 450 π.χ.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικές στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για το λόγο αυτό ο εκπαιδευτικός καλείται, - αφού γνωρίσει το μαθητικό δυναμικό και την ευρύτερη σχολική κοινότητα μέσα στην οποία θα δουλέψει-, να βελτιώσει μέρα μέρα και να κρατήσει σε ισορροπία τις διαπροσωπικές σχέσεις που δημιουργούνται: τόσο σε κατακόρυφο επίπεδο (εκπαιδευτικός-μαθητής, εκπαιδευτικός-διευθυντής), όσο και σε οριζόντιο επίπεδο (εκπαιδευτικός – συναδέλφος εκπαιδευτικός, εκπαιδευτικός -γονέας). Η ανάπτυξη υπεύθυνων διαπροσωπικών σχέσεων αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την προαγωγή της σχολικής μονάδας. Στην περίπτωση αυτή λαμβάνουμε το κίνητρο ως μια εσωτερική κατάσταση που διεγείρει κατευθύνει και διατηρεί τη συμπεριφορά και τις υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αναπτύξει τεχνικές επικοινωνίας, να δημιουργήσει και να διατηρήσει φιλικές σχέσεις, να συνεργαστεί, έχοντας αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση στις ικανότητές του και γνωρίζοντας την καλή αυτοδιαχείριση των διαθέσιμων στη σχολική μονάδα πόρων (ανθρώπινων και υλικών).

Για την καλλιέργεια μιας ικανοποιητικής σχέσης με το μαθητή, ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να δημιουργήσει μία θετική επικοινωνία. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ενθαρρύνει τον μαθητή και να τον πείσει ότι ενδιαφέρεστε αληθινά να τον ακούσει. Μέσα από την ενεργή ακρόαση δίνουμε το μήνυμα ότι αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα που βρίσκονται πίσω απ' αυτό που οι μαθητές δεν εκφράζουν με λόγια. Γνωρίζοντας τους μαθητές, αποκτά κανείς σεβασμό για τις μαθησιακές τους δυνατότητες – για τις μάχες που δίνουν και τα εμπόδια που ξεπερνούν. Η ενεργή ακρόαση μπορεί επίσης να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος αντίδρασης όταν οι μαθητές προκαλούν προβλήματα στους εκπαιδευτικούς. Τέλος, ο εκπαιδευτικός μέσω της ενεργής ακρόασης μπορεί να βοηθήσει ένα παιδί ν' αναζητήσει εναλλακτικές λύσεις, πράγμα σημαίνει ότι το βοηθά να ξεκαθαρίσει και να σκεφτεί τις επιλογές που υπάρχουν για τη λύση του προβλήματος του. Χρειάζεται επίσης να μάθει στο μαθητή να αξιολογεί κάθε τρόπο δράσης και κατόπιν να αρχίζει να δρά.

Οι στόχοι μιας αποτελεσματικής διαχείρισης των διαπροσωπικών σχέσεων και μιας υγιούς επικοινωνίας στη σχολική μονάδα είναι:

1. η βελτίωση της ποιότητας του χρόνου που χρησιμοποιείται μέσα στην τάξη μέσω της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών, καθώς επίσης και μέσα στη σχολική μονάδα και στην τοπική κοινωνία.

2. η εξασφάλιση του ότι οι δομές των σχέσεων είναι σαφείς, απλές και αντιληπτές από τους μαθητές, συναδέλφους, προϊσταμένους και λοιπούς παράγοντες.

3. η ενίσχυση του αυτοελέγχου και της υπευθυνότητας όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

4. η εξοικονόμηση επαρκούς χρόνου και διάθεσης για μάθηση.

Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία με τους μαθητές, τους συναδέλφους, τους γονείς και κηδεμόνες και τους προϊσταμένους μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός θετικού μαθησιακού περιβάλλοντος μέσα στην αίθουσα, μέσα στο σχολείο και στην κοινότητα.